

VERKONDIGING op 31 januari 2016, de vierde zondag door het jaar, in de Kerk van Onze Lieve Vrouw van de Allerheiligste Rozenkrans te Amsterdam

door pastor Pierre Valkering

Gelezen: uit het boek van de profeet Jeremia (1, 4-5.17-19), Psalm 71 (ged.), de eerste brief van de heilige apostel Paulus aan de christenen van Korinthe (12, 31-13, 13) en het heilig evangelie van onze Heer Jezus Christus volgens Lucas (4, 21-30).

De hulp die bij mij past, Sylvia geheten: de vrouw die een beetje voor mij zorgt en met name voor mij kookt, vandaag heeft zij voor het eerst in de kerk, in de andere kerk, voorgelezen. Afgelopen week trof ik haar aan, zittend aan de keukentafel, terwijl zij voor zichzelf, halfsluitend, de teksten doornam. "Dit raakt mij", zei ze... En ik merkte dat ook aan haar. Ze was geëmotioneerd - vanwege Jeremia (de eerste lezing) die zich door God gekend weet nog voordat hij gevormd werd in de moederschoot en vanwege wat Paulus (de tweede lezing) allemaal schrijft over de liefde. Het raakte Sylvia. Ze was geëmotioneerd. En ik kon mij dat voorstellen. Want zo is zij: als mens *von Kopf bis Fuß auf Liebe eingestellt* zoals de Duitsers zeggen: van top tot teen van liefde doordrongen is Sylvia, van de goddelijke liefde wel te verstaan. Als ze over God spreekt, dan heeft ze het over "Mijn Vader". En als ik haar bedank voor het eten of iets anders, dan zegt ze altijd: "Met liefde". Een betere basis en een beter iemand om Paulus' 'hooglied van de liefde' voor te lezen is dus niet denkbaar. Ze vond het natuurlijk ook best spannend, Sylvia, om in de kerk voor te lezen. Maar ik heb haar op het hart gedrukt om zich geen zorgen te maken en om een voorbeeld te nemen aan Jeremia tegen wie God zegt: "Ikzelf maak u (...) tot een versterkte stad, een ijzeren zuil, een koperen muur." Dus: sta daar zó Sylvia. Stá er. Wees niet bevreesd. Wees voor niemand bang. Je Vader staat achter je. Dus knal ze er uit die woorden.

Hoe blijft een mens staande en hoe houdt hij of zij het vol als hij of zij te maken krijgt met weerstand, met massieve weerstand zelfs, met volkswoede, in bedreigende omstandigheden? Ik denk: daarover gaat het vandaag, met name in de eerste lezing uit het boek van de profeet Jeremia én in het evangelie, van Lucas.

In de krant werd gisteren uitvoerig een conflict beschreven rond Paulien Krikke (1961), oud-wethouder van Amsterdam voor de VVD, oud-burgemeester van Arnhem en sinds afgelopen mei lid van de Eerste Kamer.¹ In het najaar van 2014 werd zij directeur van ons Scheepvaartmuseum, maar daar is het snel erg mis gegaan. Ze kreeg het hele management van het museum tegen zich. En toen het er om spande liet de Raad van Toezicht haar vallen. Krikke heeft wat haar is overkomen "een groepsverkrachting" genoemd en ze heeft geen voet meer in het museum gezet. Tja... zo zie je maar... ook superbeschaafde mensen, museum-medewerkers, kunnen zich manifesteren als hyena's - al zal er op mevrouw Krikke best terecht het nodige aan te merken zijn geweest en zal zij zaken vast niet altijd geheel handig hebben aangepakt. Maar toch... Wat doen zulke omstandigheden met een mens? Hoe ga je ermee om: als iedereen tegen je is en zich onaardig of zelfs kwaadaardig en intimiderend manifesteert?

In de evangelietekst van deze zondag krijgt Jezus ermee te maken. Aanvankelijk is men blij met hem. "Allen betuigden Hem hun instemming" zo hoorden wij. Maar de stemming slaat om als Hij de mensen van het dorp waar Hij is opgegroeid duidelijk maakt dat Hij niets voor ze kan doen - precies omdat Hij er vandaan komt. Dus dat is een grote tegenvaller, een enorme teleurstelling en een dikke vette streep door allerlei verwachtingen die men al was begonnen te koesteren. Misschien dat we het een beetje mogen vergelijken met de situatie in het Scheepvaartmuseum toen daar duidelijk werd dat Paulien Krikke ook niet het tovermeisje was dat alle problemen wel even in *no time* zou oplossen. Ja... zo heeft zelfs Angela Merkel haar grenzen...

Waar, bij wie, voor welke mensen kunnen Gods wonderen gebeuren? Jezus noemt twee voorbeelden: De profeet Elia liet een wonder gebeuren voor "een weduwe te Sarepta, in het gebied van Sidon". En

¹ 'Mouterij in het museum', artikel van Merijn Rengers, in *NRC* (30-31 januari 2016), p. 24-25.

de profeet Elisa genas "de Syriër Naäman". Beiden, zowel Naäman als die weduwe te Sarepta, waren 'buitenlanders', allochtonen, vreemdelingen. En het 'eigen volk' viste achter het net en had het nakijken. Wonderen, veelgeliefden, daar kun je nooit aanspraak op maken, daar heb je nooit 'recht op', die kun je niet afdwingen. Wonderen, die kunnen je alleen maar overkomen. Wonderen zijn een geschenk. Als het om wonderen gaat, is het God zelf die het initiatief neemt. Elia "wérd gezonden" tot die weduwe zo staat er.

Het 'eigen volk' vindt dat dus niet leuk. Want... mensen, ook wij dus, zijn vaak behoorlijk ik-gericht. De gedachte 'wat heb ik er aan' is onder ons vaak leidend. Maar in het geloof, dus ook in de kerk, gaat het dáár niet om. Of misschien kan ik beter zeggen: In het geloof en in de kerk zóu het daar niet om moeten gaan. Kardinaal Godfried Danneels schrijft ergens: "Lid worden van de kerk is niet vrijblijvend. het grijpt in in je totale leven. Je moet je engageren en niet vragen: 'Hoe bedien ik mij van God?', maar: 'Hoe dien ik Hém?' Dat vergt een inspanning." Aldus de kardinaal.²

Zo'n inspanning wordt er in Europa, dus ook in Nederland, van ons gevraagd momenteel in verband met vluchtelingen. "Wees mij een vluchtoord, een veilige plaats" hebben wij zelf vandaag in en met de 71ste psalm gebeden. Het is precies de bede van allerlei vluchtelingen. En ons wordt gevraagd om mee te werken aan het verhóren van die bede. En dat is dus niet zo'n vanzelfsprekende en gemakkelijke zaak. In een recent interview met bisschop Gerard de Korte van Groningen-Leeuwarden citeert hij een uitspraak van een niet nader genoemde socioloog die hij las: "We zijn steenrijk en doodsbang". De Korte refereert in dit verband ook aan een recent rapport van het Sociaal Cultureel Planbureau waarin wordt gesteld: "We zijn (in Nederland - pv) best gelukkig, maar bang dingen te verliezen." En inderdaad, zegt de bisschop: "Er is veel waar we dankbaar voor moeten zijn (...). Maar laten we ons tegelijkertijd niet opsluiten in onszelf en een gesloten wereld creëren die sommige populistten ons voorspiegelen. De oplossingen voor de grote problemen moeten komen uit een grensoverschrijdend, universeel denken. (...) als christen zeg ik (...): we hebben één aarde, een gemeenschappelijk huis. Ga daarvan uit."³

Niet iedereen denkt helaas zo. Het volk mokt. En dan kán het wat de Engelsen noemen een *mob*, een meute, een roedel honden, wolven of jakhalzen worden. We zien het momenteel gebeuren in verband met de vluchtelingen, juist ook op het platteland. Ik denk dan aan die opgehangen varkens en zo. Eerlijk gezegd moet ik er niet aan denken, dierbare gasten en parochianen, als in Europa en Noord-Amerika allerlei enge, haatzaaiende types die zichzelf beschouwen als spreekbuis van 'het volk', van het ontevreden volk, als die het voor het zeggen zouden krijgen: Donald Trump in de Verenigde Staten, Marie le Pen in Frankrijk, Wilders bij ons. Het gevaar dat spoedig de democratie zelf in gevaar komt lijkt me dan niet denkbeeldig. Kijk maar naar Polen. En kijk maar naar Hongarije.

Tegen Jeremia zegt God: "Laat u door hen niet afschrikken (...) Ikzelf maak u (...) tot een versterkte stad, een ijzeren zuil, een koperen muur tegenover het hele land (...). Zij zullen u bestrijden, maar niets tegen u vermogen. Want ik ben bij u om u te redden." In Jezus zien we diezelfde houding: "Ze (...) joegen Hem de stad uit en dreven Hem voort tot aan de steile rand van de berg waarop hun stad gebouwd was om Hem daar in de afgrond te storten." Wég! - het dorp uit, het land uit, het museum uit, het leven uit. "Maar Hij", Jezus, "Hij ging midden tussen hen door en vertrok." Want Hij is niet bang. Want Hij, Jezus, heeft Zijn wortels in God die Hem kende voordat Hij Hem in de moederschoot vormde. Jezus is niet de zoon van Jozef. Veel meer is Jezus de Zoon van God. Net als mijn hulp Sylvia noemt Jezus God: "Mijn Vader". Sylvia heeft dat van Jezus geleerd. Psalm 71 bidt: "Vanaf de moederschoot steun ik op U, Gij waart mijn beschermer sinds mijn geboorte." Mogen die woorden voor ons allen gelden. Mogen wij ze steeds meer ons eigen maken. Amen.

² Kardinaal Godfried Danneels. *Vertrouwen. Een dagboek van wijsheid en geloof*. Tielt (2003), p. 34.

³ Bisschop: 'CDA is te bang voor de vluchteling'. Interview door Stijn Fens met Bisschop Gerard de Korte in *Trouw* (de Verdieping) op 31 december 2015.